

UNIVERSITATEA

FACULTATEA DE DREPT

MASTER: DREPT EUROPEAN

ANUL:I

Disciplina: INTEGRARE ECONOMICA EUROPEANA

REFERAT

POLITICA AGRICOLA COMUNA

Profesor coordinator

Cursant

Prof univ.

CUPRINS

Politica Agricola Comuna

- 1. Istoricul politicii agricole comune europene**
- 2. Trasaturi distincte ale politicii agricole comune**
- 3. Obiectivele politicii agriculturii comune**
- 4. Institutiile implicate in politica agricola comuna**
- 5. Organizatii comune de piata**
- 6. Dezvoltarea rurala**
- 7. Finantarea masurilor de politica agricola comuna**
- 8. Politica Agricola comuna in prezent**

Bibliografie

Politica agricola comuna

1. Istoricul Politicii agricole comune (PAC)

Agricultura a constituit cel mai cel mai important domeniu de activitate in primul deceniu de activitate al Comunitatii.

Acest domeniu a fost acela in care s-au inregistrat primele esecuri in integrarea comunitara. Sistemul preturilor de interventioe si al preturilor de referinta , precum si regulamentele de piata au dus la rezultate absurde, contrare scopurilor urmarite de politica agricola.

Preturile produselor agricole au crescut spectaculos, ajungandu-se ca produsele europene sa depaseasca cu mult preturile de pe piata mondiala. Subventiile primite de agricultori au ajuns la sume exorbitante¹.

Sistemul instituit de CEE a fost criticat nu doar de politicieni si cetatenii statelor membre, dar si de alte tari exportatoare de produse agricole.

Ca o recunostinta a acestor deficiente ale politicii agricole comunitare. *Planul Mansholt*, elaborat in decembrie 1968, numit dupa initiatorul sau , comisarul olandez pentru agricultura Sicco Mansholt, a vizat reforma domeniului agricol, in sensul transformarii acestuia intr-un sistem guvernate de principiile economiei de piata.

Directiva 73/159/CEE cu privire la modernizarea exploatarii agricole² a pus in practica multe dintre obiectivele continute in planul Mansholt.

Cu toate ca directive a urmarit introducerea mecanismelor economiei de piata in domeniul agricol, acest fapt sa petrecut in parte deabia in anul 1992, prinasa numita reforma *MacSharry*³ ce a prevazut, printre altele, o reducere a preturilor de interventie, inscolul de a creste

1. Astfel aceasta suma s-a ridicat in anul 1969, la 10 miliarde de marci germane pentru agricultura Republicii Federale Germane

2. J.Of.L96.1972,p.1 si urm

3. Proiectul a purtat numele initiatorului sau, comisarul irlandez pentru agricultura Ray MacSharry

competitivitatea produselor agricole pe piata mondiala, plati compensatorii pentru agricultori si masuri de protectie a mediului in domeniul agricol.

Transformarile de pe piata mondiala si perspective aderarii de noi membrii la Comunitate au constituit impulsurile hotaratoare pentru propunerea Comisiei de includere de noi reforme in domeniul agricol in agenda 2000⁴.

Propunerea a vizat in principal cresterea competitivitatii produselor agricole din Comunitate pe piata mondiala, asigurarea unui nivel de trai corespunzator pentru populatia agricola, o imbunatatire a calitatii si sigurantei produselor alimentare, crearea unei politici de dezvoltare rurala ca o componenta a politicii agricole.

Ministrii agriculturii din tarile membre, reunite in iunie 2003, au cazut de accord asupra introducerii acestor reforme radicale in domeniul politicii agricole.

2. Trasaturi distincte ale Politicii agricole comune (PAC)

Politica agricola comuna este nu numai una dintre primele politici comune, dar este si printre cele mai importante. Importanta ei deosebita in cadrul constructiei comunitare este reflectata prin câteva trasaturi distincte:

a) Este o politica prin excelență integracionista, in mai mare masura chiar decât Piata Interna, unde standardele armonizate le-au Inlocuit doar in proportie de circa 10% pe cele nationale. In ce priveste PAC, politicile agricole nationale au fost inlocuite, pentru marea majoritate a productiei agricole, de reglementari comune de functionare a pietelor si comercializare a produselor

b) Este o politica mare consumatoare de resurse financiare. Politica agricola consuma, prin sistemul complex de subventii si alte stimulente financiare, circa jumatate din bugetul comun⁵

4. Program de acțiune stabilit cu ocazia Consiliului European din 26 martie 1999 din Berlin, prin care s-a urmărit o consolidare a politicilor comunitare și s-a instituit un cadru financiar pentru anii 2000-2006, în perspective viitoarelor extinderi ale Uniunii Europene.

5. Cealaltă mare consumatoare fiind Politica Regională

c) Manifesta un grad sporit de vulnerabilitate la presiunile de lobbying, considerente altele decât cele economice prevalând adesea în luarea deciziei de politică agricolă. Trei sunt rațiunile majore care justifică de ce factorii politici sunt foarte sensibili la lobby-ul exercitat de producătorii agricoli. Pe de o parte, sectorul agricol este cel care furnizează una din resursele indispensabile existenței umane, și anume hrana. Pe de altă parte, agricultura este un sector tradițional, cu rădăcini adânci în istorie, și simbolistici - sub forma tradițiilor, cutumelor, legendelor - ce reprezintă izvoare fundamentale în conturarea identităților naționale. În sfârșit, organizațiile producătorilor agricoli au capatat o influență foarte puternică în timpul războiului, pe care ulterior și-au păstrat-o, iar pe parcursul dezvoltării PAC, și-au consolidat-o. Concepția în sine a PAC, de protejare a veniturilor producătorilor agricoli, a avut o contribuție însemnată la consolidarea poziției acestor organizații.

3. Obiectivele politicii agriculturii comune

Reglementările de politică agricolă sunt cuprinse în articolele 38-46 ale Tratatului de la Roma (în prezent, articolele 32-38, după modificările aduse de Tratatul de la Amsterdam). Articolul 38 (acum, articolul 32) stabilește ca: „piața comună se va extinde și asupra sectorului agricol și comerțului cu produse agricole” și ca „operarea și dezvoltarea pieței comune pentru produsele agricole vor fi însoțite de crearea unei politici agricole comune”, iar articolul 39 (articolul 33 din varianta consolidată a Tratatului) fixează obiectivele politicii agricole comune:

a) Creșterea productivității agricole prin promovarea progresului tehnic, prin asigurarea dezvoltării raționale a producției agricole, și prin utilizarea optimă a

factorilor de productie, in special a fortei de munca

b)Asigurarea unui nivel de trai echitabil pentru populatia agricola, In special prin cresterea veniturilor individuale ale lucradorilor agricoli

c)Stabilizarea pietelor

d)Asigurarea sigurantei aprovizionarilor

e)Asigurarea unor preturi rezonabile pentru consumatori

Tratatul de la Roma nu explica insa concret cum aveau sa fie realizate aceste obiective. De aceea, in 1958, ministrii agriculturii din cele sase state semnatare ale Tratatului s-au intâlnit la Stresa (Italia) pentru a se pune de acord asupra modului de transpunere in practica a politicii agricole. Ei au stabilit trei principii care sa guverneze PAC:

1)Principiul pietei unice: in interiorul Uniunii Europene, produsele agricole circula fara restrictii

2)Principiul preferintei comunitare: este favorizat consumul produselor originare din Uniunea Europeana, prin impunerea de preturi mai mari la produsele din import fata de productia interna

3)Principiul solidaritatii financiare: masurile comune sunt finantate dintr-un buget comun

Odata stabilite aceste principii, Comisiei i-a revenit responsabilitatea de a detalia masurile de politica agricola comuna. "Arhitectul" politicii a fost olandezul Sicco Mansholt, vice-presedinte al Comisiei si responsabil pentru agricultura.

Mecanismul consta, in linii mari, in protejarea veniturilor producatorilor agricoli prin intermediul preturilor, si anume prin instituirea unui nivel ridicat al protectiei vamale fata de concurenta straina, combinat, pentru anumite produse, cu unificarea preturilor interne, respectiv, fixarea de preturi comune insotita de un mecanism de sustinere a nivelurilor acestora. intrucât

preturile interne erau mai ridicate decât cele mondiale, exporturile trebuiau încurajate prin subvenții.

Măsurile comune aveau să fie finanțate dintr-un buget comun. Piața agricolă a Comunității devenea în acest fel o construcție solidă, cu evoluții independente de tendințele piețelor internaționale.

Propunerile Comisiei au fost acceptate de Consiliu în 1961, iar detaliile au fost negociate în anul următor, încât PAC a intrat în vigoare din 1962. Efectiv, PAC a început să funcționeze din 1964, când s-au făcut primii pași spre uniformizarea prețurilor. Trebuie subliniat aici faptul că, datorită insistențelor Germaniei, prețul de intervenție pentru grâu a fost stabilit la un nivel mult superior celui de pe piața mondială.

Într-o primă etapă, produsele cărora li s-au aplicat măsuri de unificare a prețurilor au fost cerealele (1964), urmate ulterior (1966) de produse lactate, carne de vită, zahăr, orez, plante oleaginoase, ulei de măsline. Pentru alte produse: carne de porc, carne de pui, ouă, fructe și legume, vin, s-au adoptat măsurile de creare a unei piețe unice (eliminarea barierelor tarifare între țările membre și instituirea protecției comune la import), fără unificarea prețurilor. Treptat, măsurile s-au extins, cu diferite grade de intensitate, și asupra altor produse: carne de miel, pește, tutun, flori, ș.a., încât în prezent circa 90% din producția agricolă a Uniunii Europene este reglementată într-un fel sau altul prin măsuri comune.

Aplicarea acestor măsuri a determinat curând efecte secundare nedorite. Prețurile mari garantate au încurajat în mod firesc creșterea producției (în special la grâu, unt și carne de vită), care la rândul ei s-a transformat în supraproducție, care a antrenat creșterea exponențială a cheltuielilor agricole.

De aceea, în 1968, același Sicco Mansholt a inițiat o primă tentativă de reformă. Ideea lui a fost să provoace o restructurare a exploatațiilor agricole în sensul creșterii dimensiunilor lor prin comasări. Fermele mari fiind mai eficiente și rezistând mai bine jocului pieței, ar fi fost posibilă și reducerea nivelului măsurilor de protecție. Reforma nu a putut fi pusă în aplicare, neîntrunindu-se consensul asupra ei.

PAC și-a păstrat așadar caracteristicile și în perioada anilor 70. Anii 80 au adus însă unele schimbări, cea mai importantă fiind introducerea cotelor de producție, care limitau dreptul producătorilor la veniturile garantate funcție de un nivel maxim al producției. Cote s-au introdus, într-o primă etapă, la cereale, produse lactate, zahăr.

Momentul care a determinat o schimbare radicala in arhitectura PAC a fost anul 1992, când Consiliul a aprobat un pachet de masuri de reforma propuse de comisarul pentru agricultura, Ray MacSharry. Motivele reformei din 1992 au fost pe de o parte interne, determinate de cheltuieli bugetare mari si supraproductie, iar pe de alta, externe, respectiv, negocierile din cadrul Runderi Uruguay si presiunile SUA in directia unei reduceri cât mai substantiale a interventionismului agricol in rândul membrilor Organizatiei Mondiale a Comertului. Elementul central al reformei la constituit reducerea preturilor la produsele care generau cele mai mari surplusuri, in special, cereale, carne de vita si unt, insotita de acordarea, catre fermieri, a unor sume care sa compenseze pierderea suferita de acestia. Platile compensatorii au fost stabilite la hectar pentru culturile arabile, si pe cap animal pentru bovine. Pentru culturile arabile, s-a introdus totodata conditionalitatea acordarii lor in functie de „Inghetarea” (set-aside, scoaterea din circuitul productiv) unui procent de 15% din suprafata detinuta. Reforma a abordat si aspecte structurale: stimulente pentru utilizarea productiei in scopuri non-agricole, scheme de pensionare anticipata a agricultorilor, stimulente pentru protectia mediului.

Efectele reformei McSharry au fost incurajatoare, încât o alta a urmat in 1999⁶, pe baza propunerilor de reforma ale Comisiei din documentul Agenda 2000. Sablonul urmat a fost in linii mari acelasi: reducerea pretului la cereale, lapte si produse lactate, vita si carne de vita, in paralel cu cresterea platilor compensatorii.

Ceea ce reforma din 1999 aduce cu adevarat nou este acordarea unei importante mult sporite componente structurale a politicii agricole si gruparea acestor masuri – vizând calitatea produselor si a procesului de productie, grija pentru mediul inconjurator, dezvoltarea multilaterala a zonelor rurale - sub o umbrela comuna, cea a politicii de dezvoltare rurala, care a devenit astfel cel de-al doilea pilon al PAC.

4. Institutiile implicate in politica agricola comuna

Institutiile implicate in elaborarea si gestionarea masurilor de politica agricola comuna sunt:

1)Consiliul UE pentru Agricultura si Pescuit,

2)Parlamentul European

3)Comisia Europeana.

Puterea legislativa revine Consiliului, Parlamentul având doar un rol consultativ.

in Consiliu, deciziile se iau cu majoritate calificata. In exercitarea prerogativelor de

6. Programul de actiune stabilit cu ocazia Consiliului European din 26 martie 1999 din Berlin, prin care s-a urmarit o consolidare a politicilor comunitare si s-a instituit un cadru financiar pentru anii 2000-2006, in perspectiva viitoarelor extinderi ale Uniunii Europene consultanta, Parlamentul este asistat de Comitetul AGRI, organ permanent.

Comisia Europeana are doua atributii majore, cea a initiativei legislative si cea a implementarii PAC. Comisia este asistata de Comitete, care sunt de trei tipuri: Comitete pentru managementul organizatiilor comune de piata (cate unul pentru fiecare organizatie comuna de piata), Comitete de reglementare (cu rol consultativ in elaborarea legislatiei orizontale) si Comitete consultative (formate din reprezentanti ai grupurilor de interes). Securitatea alimentara intra in atributiile Autoritatii Europene pentru Securitatea Alimentelor, organizatie independenta creata in ianuarie 2002, cu rol consultativ pe langa Comisie.

5. Organizati comune de piata

Pentru realizarea obiectivelor PAC definite in Tratatul de la Roma si in spiritul principiilor stabilite la Stresa, s-a construit un sistem complex de reguli si mecanisme care reglementeaza productia, comertul si prelucrarea produselor agricole, grupate sintetic sub denumirea de organizatii comune de piata. Treptat, organizatiile comune de piata le-au Inlocuit pe cele nationale pentru produsele/sectoarele care cad sub incidenta PAC.

In prezent, circa 90% din produsele agricole din Uniunea Europeana fac parte dintr-o organizatie comuna de piata, si anume: cereale, carne de porc, oua si carne de pasare, fructe si legume proaspete si procesate, banane, vin, lapte si produse lactate, carne de vita si vitel, orez, uleiuri si grasimi (inclusiv ulei de masline si plante oleaginoase), zahar, flori si plante decorative, furaje uscate, tutun, in si canepa, hamei, seminte, carne de oaie, carne de capra, precum si alte produse carora li se aplica numai anumite reglementari.

Pentru implementarea masurilor comune de reglementare a pietelor, Comunitatea are la

dispozitie urmatoarele instrumente: *preturile, interventia pe piata, ajutoarele financiare, cotele de productie, protectia vamala comuna.*

1. *Preturile*

Mecanismul general de functionare a pietelor produselor agricole in Uniunea Europeana este bazat pe un sistem complex de reglementare a preturilor de comercializare a produselor. Astfel, anual se stabilesc de catre Consiliu trei niveluri de pret pentru produsele de sub incidenta PAC: pretul indicativ, pretul de interventie, si pretul prag.

Pretul indicativ este pretul la care Consiliul recomanda comercializarea produselor agricole pe Piata Interna. Nivelul sau este considerat cel potrivit pentru a asigura un standard „rezonabil” al veniturilor producatorilor agricoli. In acest spirit, initial, preturile indicative au fost fixate la niveluri foarte ridicate, in special pentru cereale. Ele au mai fost diminuate dupa refomele din 1992 si 1999, dar ramân in continuare, in medie, mai ridicate decât preturile internationale.

Pretul de interventie este pretul minim garantat care poate fi obtinut pentru productia comercializata pe piata interna. Atunci când preturile unor produse (in special la cereale, produse lactate, carne de vita, de porc, zahar, orez), ating nivelul minim (când oferta este in exces fata de cerere), Comunitatea intervine prin achizitia si stocarea produsului respectiv, nepermitând scaderea pretului de piata sub pretul de interventie si asigurând fermierilor garantia unor venituri minime. Initial, in stadiul de inceput al PAC, nivelul pretului de interventie era mult superior celui de pe piata mondiala. Masura era in spiritul obiectivului asigurarii unui nivel de trai echitabil pentru populatia agricola. Insa, preturile mari la produsele alimentare constituiau un stimulent puternic pentru cresterea productiei, incât curând s-a ajuns la situatii de supraproductie si productie pe stoc. Prin reformele din 1992 (McSharry) si 1999, pretul de interventie a fost adus spre nivelul de pe piata mondiala, in special pentru produsele generatoare de surplusuri (culturi arabile, carne de vita, lapte si produse lactate), concomitent cu acordarea, catre fermieri, de ajutoare financiare (plati compensatorii), care sa compenseze pierderile suferite.

In cazul cerealelor si al orezului, nivelul pretului de interventie creste in fiecare luna pentru a acoperi cheltuielile determinate de stocarea productiei de catre fermieri in perioada de recoltare si comercializare. Cresterea lunara a pretului de interventie are rolul de a evita situatiile de plasare pe piata a intregii recolte, fermierii fiind incurajati in acest fel sa comercializeze

productia treptat, in transe mai mici.

Pretul prag este pretul sub care importurile de produse agricole nu pot patrunde In Uniunea Europeana. Ratiunea este aceea ca, dupa adaugarea cheltuielilor specifice de transport si comercializare pe parcurs comunitar, pretul la consumator al produselor importate sa fie mai mare decât preturile produselor interne. Nivelul pretului prag se obtine prin aplicarea taxelor vamale la nivelul pretului mondial. Initial, taxele (prelevarile) vamale erau variabile, in functie de variatiile pretului mondial. Acordul pentru agricultura, negociat In 1995 in cadrul rundeii Uruguay a Organizatiei Mondiale a Comertului, a prevazut transformarea tuturor barierelor netarifare (inclusiv a prelevarilor variabile) in taxe vamale.

2. Interventia pe piata (stocarea)

Atunci când preturile de piata ale unor produse ating niveluri mai mici sau apropiate de cele stabilite prin sistemul preturilor de interventie, agentii autorizate cumpara si stocheaza aceste produse pentru a restabili nivelul pretului. Este incurajata si stocarea de catre producatorii privati, prin acordarea de sprijin financiar catre acestia. Produsele stocate sunt fie revândute când se restabileste echilibrul pe piata, fie exportate la preturi derizorii pe pietele internationale, fie distruse (in scenariul negativ al alterarii, ca urmare a stocarii indelungate).

Interventia s-a aplicat mai ales la cereale, produse lactate, zahar, ulei de masline, seminte oleagionase.

Masura a determinat, in timp, cheltuieli bugetare insemnate in planul intern si tensiuni comerciale In planul extern. De aceea, tendinta actuala este de a diminua la limita rolul interventiei in mecanismul de functionare a PAC.

3).Ajutoarele financiare (subventii)

Aceasta categorie cuprinde: plati directe si alte ajutoare financiare, si refinantari la export. Platile directe sunt formate din ajutoarele pentru productie si platile compensatorii.

Subventiile pentru productie se aplica produselor al caror consum ar fi descurajat In situatia unui pret prea mare, obtinut spre exemplu prin impunerea unui nivel ridicat al protectiei vamale. Ele se calculeaza si se acorda fie pe unitate de produs, fie la suprafata, sau pe cap de

animal. Rolul lor este dublu: pe de o parte, pretul pentru consumatori este mentinut la un nivel rezonabil, iar pe de alta parte, veniturile producatorilor ramân ridicate. Astfel de ajutoare se acorda pentru: ulei de masline, seminte oleaginoase, carne de oaie, tutun. Tot in aceasta categorie se incadreaza si platile care au ca scop influentarea unor anumite comportamente ale producatorilor (cum sunt primele pentru calitate la grâu dur, primele pentru vacile care alapteaza, prime pentru sacrificare), precum si platile pentru procesare (ajutoare pentru uscarea cerealelor/semintelor, pentru procesarea fructelor/legumelor).

Platile compensatorii au fost introduse odata cu reformele McSharry din 1992, pentru a compensa pierderile suferite de fermieri in urma scaderii nivelurilor preturilor de interventie Inspre preturile de pe piata mondiala. In acest fel, o parte din eforturile financiare pentru subventionarea agriculturii au trecut de la consumatori (care subventionau prin preturile mari platite) la contribuabili. Platile compensatorii se acorda fie sub forma unei sume anuale fixe la hectar - indiferent deci de cantitatea produsa -, fie pe cap de animal. Platile la hectar sunt calculate pe baza evidentei statistice a productiei obtinute in perioada de referinta 1986-1991.

Astfel, ele nu coincid de la o tara la alta sau de la o regiune agricola la alta. Consiliul stabileste un quantum uniform al subventiei valabil pentru toate tarile membre (de exemplu, 63 Euro/tona la cereale), dar in continuare, subventia la hectar se calculeaza in functie de productia medie la hectar specifica fiecarei regiuni, evidentiata de datele statistice din perioada 1986-1991.

Fermierii trebuie sa indeplineasca unele cerinte pentru a beneficia de plati compensatorii. Prima, este respectarea unor standarde de mediu si ocupare (cross compliance), stabilite de fiecare stat membru in parte. Daca se constata neconformarea cu standardele, statele membre pot reduce quantumul ajutoarelor directe care li s-ar fi cuvenit beneficiarilor. A doua, este cea a inghetarii terenurilor (set-aside), stabilita la minimum 10% din suprafata terenurilor cu destinatia culture arabile pentru perioada 2000-2007. Masura⁷ se refera atât la prevenirea situatiilor de supraproductie, dar are in vedere si protejarea mediului.

Produsele pentru care se acorda plati directe sunt: culturi arabile, inclusiv cereale, cartofi pentru amidon, in fara destinatia fibre, ulei de masline, leguminoase cu seminte, in, cânepa, viermi de matase⁸, banane, stafide, tutun, seminte, hamei, orez, carne de vita si vitel, lapte si produse lactate, carne de oaie si capra.

Estimările Comisiei⁹ cu privire la plățile directe acordate în 2000 arată că, la nivelul Uniunii Europene¹⁰, plățile directe au însumat peste 22 miliarde Euro, din care peste 20 miliarde

7 Regulamentul CE 1253 din 17 mai 1999

8. Regulamentul Consiliului 1668/2000/CE de stabilire a unor măsuri de încurajare a creșterii viermilor de mătase, J Of. L 193/2000, p.6 și urm

9 Comisia Europeană (2002): Memo/02/198,

http://www.europa.eu.int/rapid/start/cgi/guesten.ksh?p_action.getfile=gf&doc=MEMO/02/198|0|AGED&lg=EN&type=PDF

10. Mai puțin Grecia, pentru care datele nu au fost disponibile
Euro au finanțat culturile arabile și fermele de animale.

Sistemul plăților directe aduce, ca alternativă de subvenționare a agriculturii, câteva avantaje față de subvenția prin preț:

În primul rând, crește gradul de transparență. În sistemul de susținere a veniturilor agricole prin preț, consumatorii plătesc prețurile mari, fără a ști ce procent din acestea subvenționează agricultura. În noul sistem, o parte din efortul financiar pentru subvenționare a trecut de la consumatori (prin reducerea prețurilor) la contribuabili, prin sistemul fiscal.

În al doilea rând, sistemul plăților directe avantajează producătorii agricoli. În sistemul de susținere a agriculturii prin preț, de subvențiile agricole beneficiază mai degrabă diversii intermediari dintre producători și consumatori, și anume engrosiștii, procesatorii, agențiile de intervenție/stocare, exportatorii. Producătorii sunt susținuți numai indirect prin faptul că garantarea prețului de intervenție le asigură stabilitatea veniturilor, dar ei obțin în realitate prețurile negociate cu engrosiștii, și nicidecum prețurile mari de pe piață. Organizația pentru Cooperare și Dezvoltare Economică arată într-un studiu foarte recent¹¹ că, în sistemul subvenționării prin preț, fermierilor le revine numai 25% din subvenție.

În al treilea rând, sunt mult diminuate stimulentele de supraproducție, pe de o parte prin nivelul mai mic al prețului care poate fi obținut pe piață, iar pe de altă parte, prin decuplarea plăților directe de volumul producției (deocamdată doar la culturile arabile,

unde platile directe se acorda in functie de suprafata cultivata si nu de productie).

In sfârșit, prin mutarea centrului de greutate al pârghiilor subventioniste dinspre piete Inspre producatori, este de asteptat ca fermierii mici sa beneficieze in mod proportional cu cei mari de subventiile agricole. In prezent, o minoritate de ferme – cele mari, reprezentând cam 20% din total – obtin circa 80% din totalul ajutoarelor. La aceasta situatie s-a ajuns tocmai datorita sistemului de sustinere a veniturilor prin intermediul pretului: cei care produc mai mult (fermele mari) isi atrag proportional si veniturile mai mari.

11. OCDE (2003): Farm houshold incomes in OECD countries (Veniturile fermelor din tarile OCDE),

Alte ajutoare financiare

Producatorii agricoli mai pot primi diverse alte ajutoare financiare, acordate fie din bugetul comun, fie individual de catre statele membre, in ambele situatii cu respectarea conditiilor stabilite de Comunitate. Spre exemplu, ajutoare financiare suplimentare se acorda: In situatii când are loc o scadere justificabila a veniturilor din productia si comercializarea unui produs, cum ar fi in cazul unor calamitati naturale pentru inghetarea voluntara a terenurilor si/sau conferirea unei alte destinatii, cum ar fi cultivarea cu plante pentru biomasa pentru comercializarea produselor lactate asociatiilor de producatori/comercianti care doresc sa implementeze anumite masuri de crestere a calitatii produselor statele membre pot acorda ajutoare suplimentare fermelor mici care nu beneficiaza in proportie egala cu cele mari de sprijinul comunitar, s.a.

Restitutiile (refinantările) la export

Datorita nivelului mai ridicat al preturilor produselor agricole pe Piata Interna fata de piata mondiala, producatorilor le lipseste motivatia financiara de a exporta, ei având certitudinea ca prin plasarea produsului pe piata Uniunii Europene nu vor obtine un pret mai mic decât pretul de interventie, superior pretului mondial. De aceea, exporturile de produse agricole catre alte tari sunt incurajate de Uniunea Europeana prin acordarea, catre exportatori, a unor sume reprezentând diferenta dintre pretul indicativ si pretul mai mic care se obtine pe piata internationala. Masura

este importanta mai ales in cazul produselor pentru care Uniunea se confrunta cu surplusuri: cereale, produse lactate, carne de vita, carne de porc, carne de pasare, oua, unele fructe si legume, ulei de masline, orez, vin, zahar. In 2000, cheltuielile cu refinantarile la export au insumat 5,646.2 milioane Euro, adica aproximativ 14% din totalul cheltuielilor agricole⁶, din care peste jumatate au revenit laptelui si produselor lactate si zaharului.

4. Cotele de productie

Asa cum am aratat mai sus, diversele stimulente financiare acordate producatorilor agricoli, si mai ales sustinerea prin pret, ii determina pe acestia sa produca mai mult pentru a câstiga mai mult. Cu cât productia obtinuta este mai mare, cu atât sunt mai mari si costurile pentru finantarea PAC. De aceea, pentru a preveni si limita supraproductia, In anii '80 a fost introdus instrumentul cotelor de productie. Cotele reprezinta cantitatile maxime admise pentru productia anumitor produse (lapte, legume/fructe, zahar, cartofi cu destinatia amidon, banane, furaje uscate, in si cânepa pentru fibre, ulei de masline, tutun). Cotele se stabilesc anual la nivel comunitar, iar apoi se negociaza si se repartizeaza pe tari, si in continuare pe ferme, la nivelul national. Pentru productia in surplus fata de cota, fermierii sunt fie penalizati, fie pretul de interventie pentru anul agricol urmator scade.

5. Protectia vamala

In linii generale, pentru realizarea importului produselor agricole in Uniunea Europeana este necesara obtinerea unei licente de import – conditionata de constituirea unui depozit pâna In momentul in care importatorul dovedeste ca produsele sale respecta normele sanitare si fitosanitare, precum si cerintele de calitate europene - si plata taxelor vamale. Taxele vamale au luat locul prelevarilor variabile la import, ca urmare a rezultatelor negocierilor din cadrul Organizatiei Mondiale a Comertului-Runda Uruguay.

In Uniunea Europeana functioneaza in prezent un sistem unic de impunere la import pentru toate produsele agricole.

Potrivit acestuia, produsele agricole care intra in spatiul comunitar sunt supuse nivelului de impunere vamala care se regaseste in tariful vamal comunitar. De asemenea, potrivit

angajamentelor internationale asumate de Uniunea Europeana, pentru o serie de produse agricole exista contingente tarifare.

Instrumentele prezentate mai sus nu se aplica in mod unitar tuturor produselor agricole.

Organizatiile comune de piata sunt combinatii ale acestor instrumente, in functie de caracteristicile specifice ale ofertei si cererii pentru fiecare produs. Spre exemplu, pentru produse ca: flori, oua, carne de pui, unele fructe-legume, orez, se aplica protectia vamala, fara a se stabili preturi administrate¹².

Alte produse: zahar, vin de masa, carne de porc, fructe si legume proaspete sunt sustinute doar prin intermediul preturilor, fara a se acorda subventii producatorilor lor.

12 Comisia Europeana: Agricultura In Uniunea Europeana. Informatii statistice si economice pentru 2001,

6. Dezvoltarea Rurala

Componenta de dezvoltare rurala a PAC a capatat o atentie sporita dupa elaborarea de catre Comisie a documentului strategic Agenda 2000, devenind astfel al doilea pilon al PAC. Sunt doua ratiuni majore care justifica necesitatea unei abordari in aceasta directie: prima, este data de proportia foarte mare – 80% - pe care o detin suprafetele agricole relativ la suprafata Uniunii Europene. A doua este cea a obiectivului primordial de coeziune economica si sociala al Uniunii Europene, a carui realizare ar deveni utopica fara acordarea atentiei cuvenite dezvoltarii armonioase a zonelor rurale.

Obiectivele politicii de dezvoltare rurala, definite in Regulamentul Consiliului nr. 1257/17 mai 1999 referitor la sprijinul pentru dezvoltare rurala, sunt:

-Ameliorarea exploatatilor agricole

-Garantarea sigurantei si calitatii produselor agricole

-Asigurarea unor niveluri stabile si echitabile ale veniturilor fermierilor

-Protectia mediului

-Dezvoltarea de activitati complementare si alternative generatoare de locuri de munca, pentru a contracara procesul de depopulare a zonelor agricole si a Intari substanta economica si sociala a zonelor rurale

-Imbunatatirea conditiilor de munca si viataiIn zonele rurale si promovarea sanseleor egale.

Principiile care stau la baza politicii de dezvoltare rurala, definite in acelasi regulament, sunt:

-Principiul multifunctionalitatii agriculturii, in sensul unei interpretari mai largi acordate activitatilor agricole, in plus fata de rolul traditional de furnizor de produse agricole

-Principiul abordarii multisectoriale si integrate a economiei rurale, in sensul diversificarii activitatilor, crearii de surse suplimentare de venit si ocupare, si prezervarii patrimoniului rural

-Principiul flexibilitatii financiare in sprijinirea dezvoltarii rurale, in sensul descentralizarii deciziei, subsidiaritatii, si implicarii partenerilor locali

-Principiul transparentei in elaborarea programelor de dezvoltare rurala, bazat pe simplificarea legislatiei

Masurile de politica de dezvoltare rurala sunt de doua feluri:

Primele, sunt *masurile insotitoare*:

a) *Pensionarea anticipata*. Se acorda sprijin financiar pentru fermierii si lucratorii agricoli In vârsta de peste 55 de ani care se retrag din activitatile/muncile agricole cu caractercomercial inainte de vârsta legala de pensionare. Sprijinul este conditionat de indeplinirea anumitor cerinte de vechime In munca si/sauparticipare la o schema de asigurari sociale. Un fermier poate primi pâna la 150000 Euro in transe anuale de cel mult 15 000 Euro pâna la vârsta de 75 de ani, iar un lucrator agricol, pâna la 35 000 Euro, in transe anuale a câte 3500 Euro, pe perioada ramasa pâna la vârsta pensionarii.

b)*Agricultura ecologica*. Se acorda sprijin financiar pentru promovarea metodelor de productie agricola care au in vedere protejarea mediului inconjurator si conservarea patrimoniului rural.

Ajutorul se acorda fermierilor care timp de cel putin 5 ani au practicat metode agro-ecologice, in limita a 600 Euro/ha pentru recoltele anuale, 900 Euro/ha pentru recolte perene, si 450 Euro/ha pentru alte recolte.

c)*Exploatarea zonelor defavorizate*. Se acorda sprijin financiar pentru fermierii din zonele defavorizate (cum ar fi cele montane) sau cele cu probleme specifice de mediu, pentru a se asigura continuitatea exploatarii terenurilor, un standard de viata echitabil pentru fermieri, conservarea peisajului ambiant, si protejarea mediului. Platile variaza intre 25 si 200 Euro/ha si se acorda numai in conditiile respectarii stricte a standardelor de mediu, inclusiv a metodelor de productie ecologice.

A doua categorie a masurilor de dezvoltare rurala sunt cele de modernizare si diversificare a exploatatilor agricole:

a)*Investitii*. Se acorda sprijin financiar pentru investitiile in exploatatii agricole (spre exemplu, echipamente agricole) care au ca scop eficientizarea productiei, diversificarea acesteia, imbunatatirea calitatii produselor, inclusiv prin standarde de igiena si sanatate, protejarea mediului, sau imbunatatirea conditiilor de viata ale animalelor. Ajutorul financiar (comunitar si national, cumulate) se acorda in limita a 40% din valoarea investitiei, exceptie facând zonele defavorizate (50%) si fermierii tineri (intre 45-55%). Sprijinul se acorda numai pentru fermele care indeplinesc standarde minime de mediu, igiena, si de bunastare a animalelor.

Se acorda de asemenea sprijin financiar pentru investitii in ameliorarea procesului de prelucrare si comercializare a produselor agricole, in scopul cresterii competitivitatii si valorii adaugate a productiei agricole. Contributia Comunitatii este de maximum 50% din valoarea proiectului.

b)*Instalarea fermierilor tineri*. Se acorda sprijin pentru infiintarea de ferme de catre persoanele in vârsta de cel mult 40 de ani, care nu au mai condus o ferma agricola anterior. Ajutorul se acorda fie sub forma unei prime de pâna la 25,000 euro, fie prin subventionarea dobânzii unui imprumut

bancar. Sunt eligibile numai fermele care indeplinesc standarde minime de mediu, igiena, si de bunastare a animalelor.

c) *Activitati de formare profesionala*, in special in domeniile calitatii produselor si protejarii mediului

d) *Conservarea si protejarea padurilor*. Se acorda sprijin financiar persoanelor fizice, asociatiilor sau autoritatilor locale pentru ocrotirea patrimoniului forestier, incluzând activitati de impadurire, ameliorarea tehnicilor de exploatare forestiera, prelucrarea si comercializarea produselor forestiere, s.a. In cazul impadurilor suprafetelor cu destinatie agricola, in plus fata de ajutorul propriu-zis pentru impadurire, se acorda si compensari anuale de pâna la 725 Euro/ha pentru asociatii si autoritati locale si de pâna la 185 Euro/ha pentru persoanele fizice, pentru o perioada de pâna la 25 de ani.

Sprijin pentru alte activitati: reparcelarea terenurilor, dezvoltarea serviciilor In mediul rural, renovarea satelor, protejarea patrimoniului, promovarea turismului si activitatilor mestesugaresti, s.a.

7. Finantarea masurilor de politica agricola comuna

Masurile de politica agricola comuna sunt finantate din bugetul comunitar, prin intermediul Fondului European de Orientare si Garantare Agricola (FEOGA). Crearea Fondului a fost prevazuta inca de la inceput, in Tratatul CEE (articolul 40). In mod practic, Fondul a fost constituit in 1962, actul oficial care li confera baza legala fiind Regulamentul CEE 25/1962, modificat prin Regulamentul CEE 728/1970 si prin Regulamentul CE 1258/1999.

Constituirea FEOGA¹³ reprezinta concretizarea principiului solidaritatii financiare stabilit la Stresa, care presupune finantarea comuna a masurilor comune. In fapt, aceasta inseamna ca unele tari subventioneaza in parte agricultura altor tari. In general, tarile net contribuatoare sunt si cele care doresc reformarea sistemului actual al PAC, In scopul reducerii cheltuielilor agricole.

In cadrul Fondului exista doua linii de finantare distincte: sectiunea garantare si sectiunea orientare.

1. *Sectiunea Garantare* finanteaza:

- functionarea organizatiilor comune de piata
- masurile de dezvoltare rurala din prima categorie, a masurilor insotitoare, precum si masurile de dezvoltare rurala din doua categorie, a modernizarii si diversificarii exploatatii agricole, dar care nu intra sub incidenta Obiectivului 1 al Politicii Regionale
- masuri veterinare (vizând sanatatea si conditiile de crestere ale animalelor) si fito-sanitare
- masuri generale de informare si evaluare.

13.FEOGA este alaturi de Fondul European de Dezvoltare Regionala (FEDR), Fondul Social European (FSE) si Instrumentul Financiar de Orientare Piscicola (IFOP), un fond structural.

2. *Sectiunea Orientare* finanteaza masuri de dezvoltare rurala in zonele care intra sub incidenta Obiectivului 1 al Politicii Regionale, si anume:

- investitii in exploatatiile agricole si in activitati de prelucrare/comercializare a produselor agricole
- intinerirea populatiei agricole
- activitati de formare profesionala
- stimularea dezvoltarii activitatilor neagricole

Fondurile alocate FEOGA-orientare sunt consumate pe baza de programe de dezvoltare multianuala, prezentate de statele membre la inceputul fiecarui exercitiu financiar. Astfel, pentru perioada 2000-2006, programele au trebuit depuse pâna la 3 ianuarie 2000. Selectarea proiectelor propuse de beneficiarii finali se realizeaza la nivel descentralizat, de catre autoritatile nationale/regionale competente din fiecare stat membru. Un criteriu obligatoriu avut In vedere la selectia proiectelor este ca acestea sa contina masuri de agricultura ecologica. Fondurile

neconsumate la sfârșitul unui an financiar nu se reportează, iar în cazul în care capacitatea de absorbție a acestora este sub 75%, fondurile pentru anul următor sunt diminuate cu o treime din sumele neconsumate. Un aspect important de subliniat este, ca spre deosebire de măsurile de piață, măsurile de dezvoltare rurală necesită cofinanțarea statelor membre.

FEOGA este administrat de un Comitet cu rol consultativ, format din reprezentanți ai statelor membre și ai Comisiei. La nivelul statelor membre, structurile operationale care gestionează transferurile financiare agricole sunt Agențiile de Plata. Într-un Stat Membru pot exista mai multe Agenții, cu condiția ca una din ele să aibă rolul integrator și să se constituie în partenerul de dialog al Comisiei. Plățile către beneficiari se fac în baza unor proceduri complexe de verificare a eligibilității operațiilor de finanțare. Agențiile de Plata transmit lunar Comisiei declarații de cheltuieli, iar anual, întreaga documentație justificativă, după verificarea careia Comisia realizează regularizarea plăților, respectiv dispune rambursarea sau recuperarea unor sume. Comisia, la rândul său, întocmește raportul financiar anual și îl transmite spre aprobare Consiliului și Parlamentului, nu mai târziu de luna iulie a fiecărui an.

8. Politica agricolă comună în prezent

Multe schimbări importante ale PAC au fost făcute în anii '90. Limitarea producției a ajutat la reducerea surplusului și un nou accent s-a pus pe sănătate și pe protejarea mediului natural în agricultură. Cultivatorii au trebuit să privească mai mult înspre piață.

Schimbarea accentului a inclus un nou element major - o politică de dezvoltare rurală care să încurajeze mai multe inițiative rurale, dar care să și ajute cultivatorii, în același timp, să diversifice, îmbunătățească produsele lor în scopul de a-și restructura afacerile. A fost impus un plafon pe buget pentru a reasigura contribuabilii că costurile PAC nu vor scăpa de sub control. În 2003 a fost convenită o nouă reformă.

Agricultorii nu vor mai fi plătiți doar că să producă hrană. Politica agricolă comună de astăzi este condusă de cerere. Ține cont deplin de îngrijorările consumatorilor și contribuabililor, în timp ce da agricultorilor europeni libertatea de a produce ceea ce piața cere. Pe viitor, marea majoritate a asistenței acordate cultivatorilor va fi plătită independent de ce sau cât produc. În trecut, cu cât produceau mai mult, cu atât primeau mai mulți bani din subvenții. Conform noului

sistem, cultivatorii vor fi platiti in continuare pentru a mentine o anumita stabilitate, dar legatura cu productia a fost rupta. In plus, cultivatorii vor trebui sa respecte mediul inconjurator, siguranta alimentara si standardele de bunastare a animalelor. Agricultorii care nu vor indeplini aceste norme vor suferi reducerea platilor directe. Ruperea legaturii dintre subventii si productie va face agricultura UE mai competitiva si mai orientata spre piata. Agricultorii vor fi liberi sa produca in conformitate cu ceea ce considera ca este mai profitabil pentru ei, bucurandu-se, in acelasi timp, de o stabilitate dezirabila a veniturilor.

Seria de reforme a conturat un viitor mai clar pentru PAC, facand mai clare valorile sale pentru intreaga societate.

Bibliografie

1. Dreptul Uniunii Europene, editia a-2-a .Gilbert Gornig, Ioana Eleonora Rusu. Ed C.H.Beck , Bucuresti 2007
2. Economia integrarii europene. Miron, D., Dragan, G., Paun, L., Ilie, F., Cibian, M. Editura ASE, Bucuresti, 2002, pp. 418-446
3. Uniunea Europeana. Politici si preturi agricole. Pascariu, G. C. Editura Economica, Bucuresti, 1999, pp. 11-260
4. Institutii si politici publice in Uniunea Europeana .Sorin Bocacea. Ed. Cantes. Iasi 2004
- 5 . Uniunea Europeana . Christian Hen Jacques. Editia a -10-a in limba Romana. Ed.CNI Coresi.Sa. 2006